

Risiko- og kapitalstyring

- 1 Innledning
- 2 Oppsummering
 - a. Pilar 1
 - b. Pilar 2
 - c. Pilar 3
- 3 Nåværende kapitalsituasjon – Pilar 1
- 4 Kapitalbehov – Pilar 2
- 5 Stresstester og scenarier knyttet til økonomiske tilbakeslag og Summering av kapitalbehov for ulike risikoer
- 6 Kvalitetskontroll og godkjenning av ICAAP og bruk av ICAAP i Oppdalsbanken
 - a. Styrets rapport om behandling og tilbakemelding
 - b. Revisors rapport om ICCAP-prosessen og beregninger

1 **Innledning**

Nye kapitalkrav, Basel II, trådte i kraft for vår bank fra 1.1.2008. De nye kapitalkravene er et EU direktiv som gjennom EØS avtalen innføres for norske finansinstitusjoner. Disse reglene medfører at det blir større samsvar mellom myndighetenes krav til kapitaldekning i finansinstitusjonene og den metoden finansinstitusjonene selv benytter når de beregner sitt kapitalbehov.

De nye kapitalkravene er et tredelt system inndelt i såkalte pilarer:

Pilar 1 omhandler minstekrav til kapitaldekning og er en videreutvikling av det tidligere kapitaldekningsregelverket, Basel I. Minstekravet til kapitaldekning er fortsatt 8%, der kjernekapitalen skal utgjøre minst halvparten. Det innføres nye metoder for å beregne kredittrisiko, samtidig som operasjonell risiko innføres som et nytt element. Pilar 1 omfatter kapitalkrav for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Oppdalsbanken vil beregne og rapportere disse risiki under pilar 1 etter en såkalt standardisert metode. Oppdalsbanken er svært solid mht. egenkapital. Hele vår egenkapital er kjernekapital og i forhold til kravene i pilar 1 er vår dekning på **18,92%**.

Pilar 2 omhandler institusjonens vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging. I henhold til pilar 2 skal Oppdalsbanken begrunne sin kapitaltilpasning. Dette innebærer å vurdere kapitalbehovet for risiki som ikke er dekket i pilar 1, samt kapitalbehovet for vekst og å fastsette hvor mye over minstekravene banken skal legge seg. Som ledd i tilpasningen til pilar 2 har Oppdalsbanken vedtatt en ny risikopolisy. Denne er presentert nedenfor. Kredittilsynet vil i sin tilsynsprosess gi tilbakemelding vedrørende bankens kapitalisering og vil være retningsgivende for hvilke endringer og tilpasninger banken må gjøre videre.

Pilar 3 omhandler krav om offentliggjøring av finansiell informasjon.

I pilar 3 stilles det krav om offentliggjøring av finansiell informasjon. Det er krav om at dette skal skje på internett. Informasjonen skal dekke Oppdalsbankens tilpasninger til,

og oppfyllelse av, det nye kapitalkravsregelverket, herunder spesifikasjon av risikovektet beregningsgrunnlag og ansvarlig kapital, metoder for beregning og beskrivelse av retningslinjer og rutiner for styring og kontroll av de ulike risiki. Prosessen for å vurdere samlet kapitalbehov skal også beskrives.

2 Oppsummering

I h.h.t. Oppdalsbankens strategi for 2009-2012 skal vi opprettholde en kapitaldekning på min. 16,5%. I forhold til vår risikoprofil er dette nivået svært betryggende sett i forhold til pilar 1 kravet.

Pr. 1.1.2009 er vår kapitaldekning på **18,92%**. Hele egenkapitalen er kjernekapital.

Oppdalsbankens risikostyring er forankret i styrets retningslinjer for kvalitetssikring og internkontroll i Oppdalsbanken vedtatt 12.06.2007 og risikopolicy for Oppdalsbanken vedtatt i styret 12.06.2007.

Bankens finansielle situasjon er god. Innskuddsdekningen er på 70,9%. Finansieringen utover innskudd fra kunder er langsiktig med forfall fra 2009 til 2014. Likviditeten målt etter indikatorer er positiv.

Resultatmessig er en rentenetto på 2,42% og resultat før tap på 1,04% av gjennomsnittlig forvaltningskapital solide størrelser, tross finanskrisen og store nedskrivninger på våre verdipapirer. Vi vil fortsatt oppleve press på rentenetto, men forventer å holde >2% som betyr et resultat som opprettholder kapitaldekningen. Tapsforventningene er fortsatt moderat på kreditt.

De viktigste risiki i vår ICAAP beregning:

Kredittrisiko

Banken har hatt en utlånsøkning på 5,5% i 2008.

Økningen er kommet på kunder som er klassifisert som C eller bedre. Basert på klassifisering av hele kundemassen vurderes bankens kredittrisiko å være innenfor et akseptabelt nivå. Når det gjelder konsentrasjonsrisiko har banken ingen store engasjement målt mot 10% av bankens egenkapital. Bransjekonsentrasjon har vi definert som >25% av totalt engasjement i næringssektor og har beregnet ICAAP for engasjement i primærnærings (34,6%) og innen tjenesteytende næringer (33,3%). Næringer med høy risiko er hos oss varehandel, hotell og restaurant, industri, bygg & anlegg og transport.

Vi har også beregnet ICAAP for sektorovergripende næringer, hos oss tjenesteytende og bygg & anlegg.

Likviditetsrisiko

Pr. i dag har vi tre lån som forfaller innen ett år utover trekkrettighet i DnB Nor. Vi har i siste kvartal hatt en forbedring av vår likviditetsindikator og er nå på Lav risiko.

Innskuddsdekningen vår er tilnærmet lik 2007 og vi har nå en innskuddsdekning på 70,9%. Vi vil ha betydelig fokus på denne de nærmeste månedene.

Bankens likviditetsrisiko vurderes å være innenfor et akseptabelt nivå.

Vi har beregnet ICAAP i forhold til økt pris på finansiering både når det gjelder våre obligasjonslån, øvrig langsiktig finansiering og eventuelle uttak av store innskudd.

Forretningsrisiko/Omdømmerisiko

Forretningsrisiko/omdømmerisiko er risiko for uventede inntektssvingninger ut fra andre forhold enn kreditt, marked e.a.

Vi har beregnet ICAAP i forhold til Utbyttebortfall for aksjer i allianser, mulig bortfall av porteføljeprovisjon og økt konkurransesituasjon med prispress på utlån. Videre er en omdømmerisiko beregnet gjennom en reduksjon i innskudd fra kunder og redusert salg av verdipapirer og forsikring.

3 Nåværende kapitalsituasjon – pilar 1

Oppdalsbankens finansielle situasjon er tilfredsstillende. Vi forventer å følge en planlagt vekst på omkring 5% i 2009. Vi forventer liten endring i rammebetingelser eller forretningsprofil som tilsier store negative variasjoner i fremtidig finansiell situasjon. Foruten månedlig rapportering av regnskap, mislighold osv., vil styret motta kvartalsvis risikorapport.

4 Kapitalbehov – pilar 2

Oppdalsbanken er underlagt regelverk for minstekrav til kapitaldekning og soliditet. I tillegg blir det som en del av Basel II stilt krav om å vurdere kapitalbehovet i forhold til risikoprofil og til kvalitet på risikostyringssystemer. Styret har i denne forbindelse vedtatt risikopolicy, kredittpolicy, retningslinjer for intern kontroll, likviditetsstrategi og strategi og retningslinjer for verdipapirplasseringer. Videre har vi utarbeidet en omfattende risikorapport som blir rapportert hvert kvartal. Bankens strategiplan for 2009-2012 setter visse overordnede mål for finansiell utvikling.

Oppdalsbankens egenkapital skal være min. 16.5% av det risikovektede beregningsgrunnlaget. Etter risikovurderingene under ICAAP og beregnet nødvendig egenkapital skal vår bank ha en solid buffer. Tabellen viser kapitalbehov under de forskjellige risiko som banken kan bli eksponert for.

I 1000 Kr.	Minstekrav Basel II	ICAAP Basel II
Kredittrisiko	81.392	
Markedsrisiko	0	21.571
Operasjonell risiko	7.077	
Likviditetsrisiko		6.566
Konsentrasjonsrisiko		17.674
Eieinomsrisiko		1.325
Forretningsrisiko		2.537
Omdømmerisiko		6.425
Strategisk risiko		12.937
Fradrag	- 809	
Sum pilar 1	87.660	87.660
Sum pilar 2		69.035
Total kapitalbehov		156.695
Ansvarlig kapital		207.263

5 Stresstester og scenarier knyttet til økonomiske tilbakeslag og summering av kapitalbehov

I bankens kvartalsvise risikorapport er det foretatt stresstester mht. reduksjon i rentenetto, pris- og volumøkning av lånefinansiert kapital og økte tapsvurderinger. Resultatene er innarbeidet i en fremskrevet ICAAP de nærmeste 3 år og viser fortsatt en solid buffer i forhold til kapitalbehov. Tabellen under ekstreme forhold viser også en solid buffer.

**Prognose kapitalplan
Normal utvikling**

		2008	2009	2010	2011
Egen- kapital	Egenkapital	207.263	218.963	230.963	242.963
	Økn EK fra drift		11.700	12000	12,000
	Ansvarlig lån				
	Fondsobligasjon Emisjon				
Pilar 1 Kapital	Kredittrisiko	81.392	85.462	89.735	94221
	Operasjonell risiko	7.077	7.431	7.802	8.193
	Fradrag	- 809	-849	-892	-937
	Kap.dekn. P 1	87.660	92.043	96.645	101.477
	Overskudd P1	119.603	126.920	134.318	141.486
Pilar 2 kapital	Markedsrisiko	21.571	21.571	21.571	21.571
	Likviditetsrisiko	6.566	6.566	6.566	6.566
	Konsentrasjonsrisiko	17.674	19.088	20.615	22.265
	Eiendomspriserisiko	1.325	1.325	1.325	1.325
	Forretningsrisiko	2.537	2.638	2.744	2.853
	Omdømmerisiko	6.425	6.939	7.494	8.094
	Strategisk risiko	12.937	12.937	12.937	12.937
	Kap.dekn. P 2	69.035	71.065	73.252	75.611
Reserve/oversk.kap	50.568	55.855	61.065	65.875	

**Prognose kapitalplan
Ekstreme forhold**

		2008	2009	2010	2011
Egen- kapital	Egenkapital	207.263	213.563	219.063	226.063
	Økn EK fra drift		11.700	12.000	12.000
	Ansvarlig lån				
	Fondsobligasjon Emisjon				
Pilar 1 Kapital	Kredittrisiko	81.392	85.462	89.735	94.221
	Operasjonell risiko	7.077	6.723	6.790	6.926
	Fradrag	- 809	- 849	- 892	- 937
	Kap.dekn. P 1	87.660	92.043	96.645	101.477
	Overskudd P1	119.603	126.920	134.318	141.486
Pilar 2 kapital	Markedsrisiko	21.571	24.807	32.249	35.144
	Likviditetsrisiko	6.566	7.420	8.536	9.849
	Konsentrasjonsrisiko	17.674	19.795	22.170	24.524
	Eiendomspriserisiko	1.325	1.325	1.325	1.325
	Forretningsrisiko	2.537	2.689	2.851	3.020
	Omdømmerisiko	6.425	7.196	8.060	8.999
	Strategisk risiko	12.937	13.454	14.101	14.922
	Kap.dekn. P 2	69.035	76.686	89.291	97.783
Reserve/oversk.kap	50.568	50.234	45.027	43.703	

6 Kvalitetskontroll og godkjenning av ICAAP og bruk av ICAAP i Oppdalsbanken

Basel II regelverket, herunder ICAAP beregninger, ble initiert av styret i banken med et eget virksomhetsstyringsprosjekt som inneholder en total policy for styring og kontroll, spesifisert gjennom 21 prinsipper og gruppert innen selskapsstruktur og organisasjon, styrets ansvar og oppgaver, interne kontroll- og overvåkningsfunksjoner og opplysningskrav.

I forbindelse med utarbeidelse av disse prinsipper ble en rekke reglement, arbeidsbeskrivelser, styringsdirektiv og policyer utarbeidet og vedtatt i styret og administrasjonen i banken.

I forbindelse med utarbeidelsen av metoder for ICAAP beregninger har økonomiavdelingen utført det praktiske arbeidet med beregninger som er gjennomdiskutert med ledergruppen og styret i flere fellesmøter.

Oppdalsbankens risikopolicy gir en overordnet beskrivelse av de typer risiki banken står ovenfor, og hvordan banken skal forholde seg til disse.

Innen de mest utsatte typer risiki, er det utarbeidet egne retningslinjer/policyer, som gir en mer detaljert beskrivelse av risiko og hvordan banken skal opptre for å redusere risiko. Disse er :

- Kredittpolicy
- Likviditetsstrategi
- Verdipapirer og plasseringspolicy
- IT

Videre er bankens kvalitetssikringssystem og internkontrollsystem med på å redusere risiko i banken, og da spesielt den operasjonelle risiko.

Retningslinjer for dette er definert i "Styrets retningslinjer for kvalitetssikring og intern kontroll".

Bankens kvalitets- og kontrollsystem er utformet for å gi rimelig sikkerhet vedrørende måloppnåelse innen følgende områder:

- målrettet og effektiv drift
- pålitelig ekstern regnskapsrapportering
- overholdelse av lover og regler
- unngå tap av omdømme

Oppdalsbanken skal til enhver tid ha kontroll på de risiki som finnes for banken. I tilfeller der risiko er større enn det banken aksepterer, skal det straks settes inn tiltak for å redusere denne risiko.

Ulike risiki innen for ulike områder vil ha ulik sannsynlighet og ulik konsekvens for banken.

Det skal legges vekt på å ha fokus på de risiki som gir de største konsekvenser.

I Oppdalsbanken aksepteres en lav til moderat risiko totalt for bankens virksomhet.

De viktigste risiki i vår risikopolicy:

- Kredittrisiko
- Likviditetsrisiko
- Operasjonell risiko
- Forretningsrisiko/Omdømmerisiko

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risiko for at banken påføres tap i forbindelse med kredittgivning pga av at kunder ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser.

Dette er en av de risiki som kan ha størst økonomisk konsekvens for banken, og er dermed den risiko banken skal ha mest fokus og oppfølging på.

Sentrale forutsetninger for å redusere denne type risiko er god kredittvurdering av kompetente medarbeidere samt gode rutiner, systemer og verktøy på kredittgivning og oppfølging av låneengasjement.

Det er utarbeidet en egen kredittpolicy som beskriver nærmere hvordan banken skal forholde seg til kredittrisiko. Denne policyen gjennomgås og oppdateres årlig. Kredittpolicyen sier at betjeningsevne er det viktigste kriteriet for å vurdere kredittgivning, både for personmarkedet og næringsliv. Deretter er det sikkerheter som blir vurdert. Det er viktig at risikoklassifiseringen er korrekt og forsvarlig.

Banken skal til enhver tid ha kontroll på kredittrisiko, gjennom gode systemer og rutiner for kredittgivningen og oppfølging av engasjement. Et viktig hjelpemiddel er bankens risikoklassifiseringssystem og bankens kreditthåndbok.

Banken skal ha en moderat risikoprofil når det gjelder kredittrisiko.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko for at banken i en gitt situasjon ikke klarer å refinansiere seg i tilstrekkelig grad til at banken kan møte sine forpliktelser ved forfall.

Likviditetsrisiko vil avhenge av bankens balansestruktur, likviditeten i kapitalmarkedet og bankens kredittverdighet.

Med balansestruktur menes soliditet og innskuddsdekning, samt forskjeller i omløpshastighet og bindingstid på eiendels- og gjeldssiden.

Bankens kredittverdighet vil avhenge av bl.a. soliditet, inntjening, risikoprofil og utlånsporteføljen.

Banken skal til enhver tid ha kontroll på likviditetsrisiko, gjennom gode systemer og rutiner for oppfølging av likviditeten.

Det er utarbeidet en egen likviditetsstrategi som beskriver nærmere hvordan banken skal forholde seg til likviditetsrisiko. Denne strategien skal gjennomgås og oppdateres årlig.

Banken skal ha en lav risikoprofil når det gjelder likviditetsrisiko.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risiko for tap pga. utilstrekkelige eller mislykkede interne prosesser, mennesker og systemer eller pga. eksterne hendelser.

Operasjonell risiko omfatter risiko innen Personal, Økonomi, IT- sikkerhet, Fysisk sikkerhet, Drift, Juridisk sikkerhet, forvaltning, kontroll og Daglig drift.

I dette inngår risiko for at banken kan bli påført tap eller kostnader som følge av

- At IT-systemer og organisasjon ikke kan behandle transaksjoner på korrekt og tidsriktig måte
- manglende sikring av omdømme, eiendeler og ressurser m.v.,
- bevisste handlinger fra egne ansatte og/eller utenforstående med sikte på å oppnå urettmessige fordeler,
- manglende sikring av kunders eiendeler eller uaktsomhet ved forvaltning av eiendeler på vegne av andre
- systemtekniske og manuelle kontroller som ikke fungerer

Den operasjonelle risiko vil blant annet kunne reduseres gjennom god kvalitetssikring og gode interne systemer, rutiner, retningslinjer og kontrollsystemer.

Banken skal til enhver tid ha kontroll på den operasjonelle risiko, gjennom gode systemer for kvalitetssikring og intern kontroll.

Banken skal ha en lav risikoprofil når det gjelder operasjonell risiko.

Forretningsrisiko/Omdømmerisiko

Uventede endringer i inntektene eller kostnader knyttet til eksterne faktorer medfører forretningsrisiko. Årsakene til forretningsrisiko kan være konkurranseforhold som fører til reduserte volumer og prispress, reguleringer eller forhold hos samarbeidspartnere som reduserer lønnsomheten gjennom enten bortfall av inntekter eller økte kostnader. Tap vil oppstå dersom banken ikke tilpasser seg endringene. God planlegging og gode rutiner er viktige verktøy for å redusere risiko. Endringer i omdømme kan medføre svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit hos kunder, motparter, aksjeeiere og myndigheter. Et svekket omdømme for Oppdalsbanken kan også skyldes forhold i andre institusjoner som av markedet defineres som en del av banken.